

Länsstyrelsen
Jämtlands län
Naturvård
Håkan Attergaard
063/146148

Beslut
Datum
2003-03-27

Dnr (anges vid skriftväxling)
511-998-02

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Storholmsjö

Uppgifter om naturreservatet

Reservatets namn: Storholmsjö
Kommun: Krokoms

Fastighet: Del av Holmsjö 1:2
Markägare: Kristina Hedman ¼, Nils Olov Hedman ¼, Jon Erik Hedman ¼ och Mattias Hedman ¼ Adress: Storholmsjö 2180 83060 Föllinge
Lägesbeskrivning: Ca 15 km väster om Föllinge samhälle
Kartor: Ekonomiska kartan 20E 2-3 e-f Storholmsjö
Blåkartan 203 Föllinge
Areal: Totalt 286 ha
Sitecode i nätverket
Natura 2000: SE0720248

NATURFÖRHÅLLANDEN OCH NATURVÄRDEN

Naturskogsobjekt i nordvästra kanten av Jämtlands silurkalkområde, lätt tillgängligt med en landsväg genom området. Objektet ingår i ett område med flera partier som når 600 - metersnivån, men är väl avskilt från fjällområdet. Denna del av området ligger inom intervallen ca 450 - 550 m.ö.h. Berggrunden består i den östra delen av silurkalksten, västerut övergående i skiffrad sandsten. Jordarten är moig morän. Området sluttar svagt mot söder och är relativt mjukt småkuperat.

Helt grandominerat objekt med vissa lokala inslag av lövträd. Enstaka spår av brandpåverkan finns. Hänglavar förekommer delvis mycket rikligt. Ca 3/4 av objektet är genuin granskog, till stor del ca 120 - 140 år, men med enstaka granar i 200-årsåldern, och ca 1/4 myrmark. Myrarna är huvudsakligen koncentrerade till den sydvästra delen som är en mosaik av myrmark och fastmarksholmar. Tillgången på död ved varierar inom objektet, delvis sparsam - delvis mycket riklig. Vedsvampar som indikerar lång lågakontinuitet finns spridda inom objektet. Trots detta saknas såväl stubbar som vedrester från en period vid mitten av 1800-talet inom stor del av objektet.

Aktivt skogsbruk under senare tid har inte heller bedrivits. Längs västra kanten finns en mindre bäck och i sydost tangeras en mindre sjö. Inom objektet finns också en del skogliga småvatten s.k. lokar. I objektet ingår även en fäbodvall, där betesdrift återupptagits, samt en mindre del av ytterligare en. Den senare är sakta igenväxande men rester av lågvuxen ängsflora, bl.a. finns låsbräken *Botrychium lunaria* och kattfot *Antennaria dioica* kvar. I anslutning till den norra fäbodvallen finns ett mindre hygge på fuktig örtrik mark. Skogsbete har

förekommit ända in på 1970-talet, i synnerhet i anslutning till fåbodvallarna där det är mycket örtrikt. Mer än hälften av objektet är av örtrik typ och i flera stråk finns kalkindikerande / kalkgynnade arter.

Rödlistade arter; **ostticka** /*Skeletocutis tschulymica*/, **stjärntagging** /*Asterodon ferruginosus*/, **violmussling** /*Trichaptum laricinum*/, **doftticka** /*Haploporus odorus*/, **doftskinn** /*Cystostereum murratii*/, **lappticka** /*Amylocystis lapponica*/, **rosenticka** /*Fomitopsis rosea*/,

Rosenticka /*Fomitopsis rosea*

harticka /*Onnia leporina*/, **rynkskinn** /*Phlebia centrifuga*/, **ullticka** /*Phellinus ferrugineofuscus*/, **stor aspticka** /*Phellinus populicola*/, **gammelgranskål** /*Pseudographis pinicola*/, **brunpudrad nållav** /*Chaenotheca gracillima*/, **vitpudrad svartspik** /*Chaenothecopsis viridialba*/.

Kalkindikerande / kalkgynnade arter; vispstarr /*Carex digitata*/, kärrfibbla /*Crepis paludosa*/, torta /*Cicerbita alpina*/, ormbär /*Paris quadrifolia*/, nordisk stormhatt /*Aconitum lycoctonum*/, kransrams /*Polygonatum verticillatum*/, kranshakmossa /*Rhytidiadelphus triquetrus*/, granriskä /*Lactarius zonarioides*/. Andra signalarter; granticka /*Phellinus chrysoloma*/, vedticka /*Phellinus viticola*/, trådticka /*Climacocystis borealis*/, kött-ticka /*Leptoporus mollis*/, lunglav /*Lobaria pulmonaria*/, skrovellav /*Lobaria scrobiculata*/, bårdlav /*Nephroma parile*/, luddlav /*Nephroma resupinatum*/, stuplav /*Nephroma bellum*/, Jungfru Marie nycklar / skogsnycklar /*Dactylorhiza maculata* ssp/,

spindelblomster /*Listera cordata*/, ögonpyrola /*Moneses uniflora*/, grönkulla /*Coeloglossum viride*/.

Övriga; hässlebrodd /*Milium effusum*/, svartkrös /*Exidia pithya*/, mjölktticka /*Oligoporus tephroleucus*/, glasticka /*Antrodia semisupina*/, violdoftande spindling /*Cortinarius ionosmus*/.

Källor

Länsstyrelsen i Jämtlands län: Bengt Pettersson, fältbesök / inventering 1998.

Länsstyrelsen i Jämtlands län: LIFE-ansökan 1999.

Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsdatabas.

Foto: Håkan Attergaard (2001)

KULTUR OCH KULTURVÄRDEN

Under 1760-talet anlades ett frälsehemman i Holmsjö. Tidigare var området avradsland till bönderna i Offerdal. Det var adelsmannen Gotthard Wilhelm Marks von Wurtemberg som tilldelades hemmanet. Frälsehemmanet bestod av Lilla- och Stora Holmsjö, Stångviken och Vallrun. Skatteläggningsen av området ägde rum 1796-97 och åkrar och ängar anlades vid nybygget på holmen i Storholmsjö. Till nybygget hörde också Skjelderbovallen. Skogs- och mulbetet var någorlunda gott. Ur skogen togs husbehovsvirke av gran till hustimmer och trögärdesgårdar.

Laga skifte ägde rum i mitten av 1800-talet. Det forna frälsehemmanet delades upp i många hemman, torp och nybyggen. Det finns ingen exakt tidsangivelse när Holmbodarna började att användas, men vallen finns markerad på generalstabskartan från 1903. Skogen tillhörande Holmgården har avverkats varsamt. Förfäder till de nuvarande ägarna sålde skog till ett sågverk, men innan betalningen kom, gick sågverket i konkurs. Efter den händelsen skedde ingen avverkning i större omfattning på Holmgården.

Holmbodarna

På Holmbodarna (B1) finns idag en stuga, kokhus, jordkällare, en ängslada och en gällförsedd ladugård. Till fäbodvallen hör även en byggnad av gavelsvaletyp, som ligger längre in i skogen sydväst om vallen. Samtliga byggnader är timrade, utom kokhuset som har regelverksstomme, är omålade och har tidigare varit försedda med taktäckning av stickspån. Ängsladan kan genom en inskription ovanför dörren dateras till 1851 och gavelsvalebyggnaden till 1830-talet. Stugan lär enligt uppgift ha flyttats till platsen från Skjelderbodarna. Det finns spår efter ytterligare ett par ängslador på platsen. Någon gång kring sekelskiftet tycks man ha ersatt en äldre generation lador och ladugård med den stora gällförsedda ladugården mitt på vallen. När fäboden, som är av enstugutyp, anlades är inte närmare känt. Före avvitrningen 1666 utgjorde området där Holmbodarna ligger avradsland som ägdes av kronan. Efter avvitrningen avskiljdes marken till jakt, fiske, fäbodar, torp och nybyggen. Under 1760-talet anlades frälsenybygget Holmen i Holmsjö. Av lagaskifteshandlingarna framgår att gården hade del i

gemensamhetsfäbodarna Skjäldebodarna och Svartrubodarna både före och efter skiftet 1855. Holmbodarna finns dock inte omnämnd i handlingarna. På generalstabskartan från 1903 finns dock vallen med, varför dess tillkomsttid kan avgränsas till 1800-talets andra hälft. Sommaren 1919 brukades fäboden av en familj, som vid det tillfället hade nio kor, en kalv och getter på platsen. Fäbodvallen brukades t o m 1950-talet. Mjölproduktionen vid gården lades ned på 1970-talet. Vallen betas idag av får.

På vallen finns några gamla diken. De är sammanbundna med varandra och har dränerat vallens mer myrlänta, västra partier, som ha nyttjats för slätter och odling. Inom det myrlänta området växer bl a stjärnstarr, hundstarr, flaskstarr och knagglestarr. Tidigare löpte en gärdesgård runt vallen, men också ned mot Skjäldebodarna. I kanten av den nuvarande skogen återfinns ett antal odlingsrösen.

Under åren 1999-2000 restaurerades samtliga byggnader på vallen med statsbidrag till kulturmiljövård.

Restaurerad ladugård på Holmdodarna .

I arbetet ingick dock ej gavelsvalebyggnaden sydost om vallen. Under samma period försågs också vallen med ca 100 meter traditionell gärdesgård. Omkring 250 meter diken på vallens myrlänta del restaurerades samtidigt som denna del av fäboden rensades från sly. Markarbetena och gärdesgården åtgärdades med statsbidrag och med anslag ur Life-fonden.

Skjäldebodarna

I reservatet ingår också ett stycke av Skjäldebodarna (B2), som ligger knappt en kilometer söder om Holmbodarna. På fäboden, som utgörs av en stor, öppen äng, finns idag två byggnader - en brädfodrad stuga och en timrad loge, den senare troligen från 1800-talets början. Byggnaderna ligger söder om gränsen för reservatet. Vallen nyttjas tidvis för bete.”

Källor

Foto: Jon Erik Hedman (2001)

Frödin, John. Byggestudier i norra Jämtland. Lunds universitets årsskrift. Lund 1927.

Höglund, Sara. Holmbodarna – åtgärdsförslag för restaurering av fäbodvall. Jämtlands läns museum. Östersund 1999.

Karlsson, Eva. Skötselplan för natur- och kulturvärden på Holmsjö 1:2, Holmbodarna

Tejbo, Per. Holmsjön – Troll-Maxens hembygd. Föllinge hembygdsförenings skriftserie del X. Östersund 1987.

SYFTE

Inom de 286 ha som föreslås som naturreservat skall förutsättningar för gynnsam bevarandestatus upprätthållas eller återställas för de arter och naturtyper inom EU:s habitatdirektiv som finns i området. Även andra förekommande arter och livsmiljöer skall inom ramen för naturliga processer och successioner få utvecklas fritt. I de fall där naturliga processer av olika skäl upphört att påverka landskapet skall i vissa delar av området vid behov skötselåtgärder vidtas som återställer saknade strukturer. Inom ramen för bevarandemålen skall också ges möjlighet till friluftsliv och vetenskaplig forskning.

Syftet skall tryggas genom att

- skogsmark och all annan natur lämnas att utvecklas fritt med undantag för områden med skötsel- och restaureringsbehov enligt skötselplan.
- alla andra exploaterande verksamheter undviks
- friluftslivet kanaliseras

BEVARANDESTATUS

Naturtyper och arter enligt EU:s habitatdirektiv

Naturtyp	Areal ha	Bevarandestatus
6250 Höglänta slätterängar	5	Gynnsam
7140 Fattiga och intermediära kärr	25	Gynnsam
7230 Rikkärr	5	Gynnsam
9010 Västlig taiga	90	Gynnsam
9050 Örtrik granskog	120	Gynnsam

91D0 Skogbevuxen myr	35	Gynnsam
----------------------	----	---------

Art	Bevarandestatus
1948 Skogsrör / <i>Calamagrostis chalybaea</i>	Gynnsam
A104 Järpe / <i>Bonasa bonasia</i>	Okänd
A108 Tjäder / <i>Tetrao urogallus</i>	Okänd
A236 Spillkråka / <i>Dryocopus martius</i>	Okänd
A241 Tretåig hackspett / <i>Picoides tridactylus</i>	Okänd

ÄRENDETS BEREDNING

Områdets stora naturvärden uppmärksammades först i samband med Länsstyrelsens urskogsinventering 1982 och sedan även i skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Inom det föreslagna reservatsområdet är ca 80 ha klassat som nyckelbiotop och ca 114 ha som område med naturvärden. Storholmsjö ingår i ett projekt som till 50% finansieras av EU:s LIFE-fond. Projektet har i huvudsak som mål att skydda sex urskogsreservat i länet och LIFE-fondens medfinansiering gäller bl.a. inköp/intrång och viss initial finansiering av naturvårdsförvaltningen. Området har av länsstyrelsen också föreslagits att ingå i nätverket Natura 2000 (EU:s nätverk av skyddade områden) vilket är en förutsättning för att erhålla pengar ur LIFE-fonden. I samband med detta har kommunen informerats.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Det beskrivna området som avgränsas med en heldragen linje på bifogade karta bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas och skötas för att bevara och ge möjlighet till utveckling av biologisk mångfald och för att tillgodose behov av områden för friluftslivet. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara **Storholmsjö**

Genom reservatet går väg 689, en kraftledning finns i omedelbar anslutning till vägen på dess norra sida. Nedanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder för normalt nyttjande och skötsel av vägområde och kraftledningsgata.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 7 kap. 5-6 §§ och 30 § miljöbalken jämfört med 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken, vilka anges nedan.

Nedanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder för;

- a. åtgärder enligt skötselplan.
- b. att med fordon transportera fällda älgar och björnar ut ur området på ett från naturvårdssynpunkt lämpligt sätt.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheten inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. Uppföra byggnad.
2. Anlägga väg.
3. Anlägga luft- eller markledning.
4. Bedriva täkt av berg, sten, grus eller torv.
5. Borra, spränga, gräva, schakta, utfylla eller tippa.
6. Dika, dämna eller vidta vattenreglering.
7. Fälla växande eller döda träd, uppbeta vindfällan eller vidta någon skogsvårdsåtgärd.
8. Plantera in för trakten främmande växt- eller djurart.
9. Använda kemiska bekämpningsmedel på land eller i vatten.
10. Framföra motordrivet fordon förutom;
 - a. längs befintliga transportleder mellan landsvägen och Holmbodarna samt mellan Holmbodarna och Själderbodarna.
 - b. inom skötselområde B1

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

11. Sprida ut kalk på land eller vatten.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen

1. Utmärkning och information om reservatet.
2. Uppsättning av informationstavlor, anläggning vandringsled och parkeringsplats samt utplacering av vindskydd på platser som anges i skötselplanen.
3. Skogliga åtgärder enligt skötselplan för att bibehålla eller utveckla områdets naturvärden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. Tälta
2. Elda, förutom inom områdena B1 och B2 samt inom väg- och kraftledningsområde om markägaren meddelat tillstånd till detta
3. Framföra motordrivet fordon inom hela området.
4. Klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 m.

5. Göra åverkan på mark, block eller växtlighet, torrträd eller annan död ved.
6. Plocka och samla in naturprodukter (t.ex. vedsvampar och mossor) med undantag för bär och matsvamp.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

7. Bedriva ridverksamhet.
8. Företa vetenskapliga undersökningar.

D. Föreskrifter enligt 3 § förordning om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen mm som framgår av bifogad skötselplan

Övrigt

Enligt 27 § verksförordningen skall Länsstyrelsen göra en konsekvensutredning över de föreskrifter som riktar sig mot allmänheten vid bland annat naturreservatsbildning. Länsstyrelsen finner att de aktuella föreskrifterna endast innebär marginell begränsning för allmänheten.

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga.

Kungörelsedelgivning skall ske enligt 17 § delgivningslagen.

I handläggningen av detta ärende har förutom undertecknad även länsarkitekt Kaj Wejander och jurist Jon Ericsson deltagit.

Maggi Mikaelsson

Håkan Attergaard

Bilagor

1. Beslutskarta.
2. Skötselplanekarta
3. Översiktskarta i skala 1:50000
4. Hur man överklagar

Skötselplan för Storholmsjö naturreservat

Syftet med naturvårdsförvaltningen

1. Att säkerställa gynnsam bevarandestatus för de arter och naturtyper som finns i området och vid behov utföra återkommande skötselåtgärder med avsikt att bibehålla eller återställa områdets naturvärden.
2. Ge möjligheter till vetenskapliga studier och rörligt friluftsliv..

SKÖTSEL AV MARK

Delområde A ,hela området utom fäbodvallarna

Beskrivning:	Större delen av reservatet utgörs av lövblandad barrnatskog delvis av urskogskaraktär. Resterande område utgörs av myrmark och vatten.
Mål:	Urskog respektive orörd myr.
Riktlinjer:	Inga övriga åtgärder vidtas utöver vad som anges nedan.

Fäbodvallarna, delområde B1 och B2

Beskrivning:	Fäbodvallar med omgivande delvis kulturpåverkad (tidigare betad) lövblandad barrskog
Mål:	Inom delområde B1 skall sedvanlig skötsel av fäbodvallarna ske.
Riktlinjer:	Inom delområde B1 är det tillåtet att fälla de träd som behövs för vallens skötsel. Virkesvolymen inom detta område får dock ej understiga 200 m ³ sk/ha och lönträd skall gynnas. Inom delområde B2 är det tillåtet att röja för att hålla själva vallområdet öppet.

KVALITETSMÅL OCH UPPFÖLJNING

Kvalitetsmålet är att av skogen inom område A får utvecklas mot ett urskogstillstånd. Vid behov skall dock olika typer av skötsel kunna utföras som ersätter förlorade naturliga processer och strukturer.

Inom område B1 skall den till viss del kulturpåverkade lövblandade barrnatskogen kunna regleras genom husbehovsuttag av i första hand barrträd. Detta innebär att de naturkvalitéer som är beroende av viss skötsel kan gynnas, i detta fall lövinblandningen och örtvegetationen

Ett program för miljöövervakning kommer att utarbetas där bevarandestatusen

på de inom området förekommande EU-habitaten och EU-arterna skall följas upp. Miljökontrollen får utvisa om det finns behov av att gå in med skötsel-åtgärder.

ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Tillgänglighet och friluftsanordningar

Mål:	Rörligt friluftsliv skall kunna bedrivas. Friluftslivets intresse skall underordnas intresset att bevara naturkvaliteterna.
Åtgärder:	Vägvisare, parkeringsplats, informationstavlor, röjning, ev. spångning, vindskydd.

Renhållning

För renhållning i terrängen svarar naturvårdsförvaltaren.

Parkeringsplats

En parkeringsplats anläggs där vandringsleden söderut tar sin början, på den södra sidan av vägen. Parkeringen skall rymma 2-3 bilar.

Information

En vägvisare placeras vid parkeringsplatsen. Tre informationsskyltar sätts upp enligt skötselplanekarta. Skyltarna skall dels informera om dels naturförhållandena inom området dels om fäbodbruket.

Vandringsled

En ca 2,5 km lång vandringsled anläggs med början ca 100 m öster om planerad parkeringsplats. Leden följer befintlig stig mellan de två fäbodvallarna för den övriga sträckningen erfordras röjning längs vissa avsnitt, spångning kan bli aktuell på kortare sträckor. Ett vindskydd med eldplats anläggs vid Grönvattnet.

Utmärkning

Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Ekonomisk utredning

Framställning av skyltar	87600 kr (LIFE-fonden svarar för 43800 kr)
Parkeringsplats	100 000 kr (LIFE-fonden svarar för

	50 000 kr)
Vandringsled	20 500 kr (LIFE-fonden svarar för 10 250 kr)
Vindskydd med tillbehör	55 000 (LIFE-fonden svara för 27 500)
Utmärkning av reservatsgräns	20 000 kr
Årliga kostnader Tillsyn	10 000 kr

Naturvårdsverket finansierar naturvårdsförvaltningen.
Delar av initialkostnaderna finansieras av EU:s LIFE-fond.